

Obesvarade frågor i teamschatt, Jordbruksverkets förordningsmöte om förslag till plan för att restaurera natur 26 mars 2026.

Jordbruksverkets webbsida om naturrestaureringsförordningen
<https://jordbruksverket.se/vaxter/odling/biologisk-mangfald/naturrestaureringsforordningen>

Fråga: Hur mycket har antalet fåglar minskat?

Svar: Målet i naturrestaureringsförordningen är att jordbruksfåglarna ska öka med 5 % till 2030. Jordbruksfåglarna är 15 arter som har jordbrukslandskapet som en viktig livsmiljö och de utgör det så kallade Farmland Bird Index. Exempel på arter som är jordbruksfåglar/ingår i Farmland Bird Index är: tornfalk, tofsvipa, sånglärka, ladusvala, råka, buskskvätta, törnsångare, ängspiplärka, gulärka, törnskata, stare, hämpling, gulsparr, ortolansparv, pilfink. Jordbruksfåglarna har minskat med drygt 25 % sedan 1998 men det är stora skillnader mellan arterna, tofsvipa har minskat med 50 %, sånglärka med cirka 25 %, stare med cirka 50 % ladusvala nära oförändrad men minskar nu och gulsparr har minskat med cirka 25 %. Sedan 1998 har sju arter minskat, tofsvipa, buskskvätta, ängspiplärka, stare, gulsparr, ortolansparv och pilfink. Fyra arter har ökat, hämpling, gulärka, tornfalk och törnsångare. Fyra arter har haft stabila populationer, sånglärka, ladusvalam råka och törnskata,

Fråga: Apropå mål - finns miljömålen med i detta? Uppföljningar visar ju att vi inte når våra svenska miljömål och särskilt illa är det med våra "gröna miljömål" (levande skogar, myllrande våtmarker, ett rikt odlingslandskap resp ett rikt växt- och djurliv). Förlust av biologisk mångfald och fragmentering av värdefulla naturtyper är genomgående problem. NRF är såklart ett viktigt verktyg för att hantera detta och nå våra egna miljömål - hur pass har ni med det?

Svar: Miljömålen är beaktade, och främst då de gröna delarna. Många av målen i NRF är samma som de som finns i miljömålen. Ett genomförande av NRF kommer därför att ha en stor positiv effekt även på miljömålen. Det finns dock delar i miljömålen som inte knyter an till NRF, det handlar t.ex. om åkermarkens halt av föroreningar samt kulturmiljöer.

Fråga: Vilka regelförändringar finns som förslag för markavvattningsföretag?

Svar: Regeländringar som berör markavvattningsföretag är formulerade som utredningsförslag i planen, för att utreda olika lämpliga styrmedel och bedöma

konsekvenserna för framför allt jordbruk. Registerföring för markavvattningsföretag ligger i Jordbrukskapitlet och är ett utredningsförslag. En del förslag kring markavvattning finns även i kapitlen Våtmarker samt Sjöar och vattendrag i planen. Dessa är också utredningsförslag.

Fråga: Vilken typ av mark ska brukas upp för att kompensera det som läggs ner?

Svar: Eftersom många av åtgärderna är frivilliga och åtföljs av en ekonomisk ersättning väljer lantbrukarna själva om och i vilken omfattning de vill genomföra åtgärder. I de fall de väljer att genomföra en åtgärd kanske de inte ens vill bruka upp ny mark. Många åtgärder kan även genomföras på nyligen nerlagd jordbruksmark, medan andra åtgärder genomförs på mark där kostnadskalkylen visar på att det är mer ekonomiskt fördelaktigt att genomföra en naturvårdsåtgärd än att odla på den. Andra möjligheter är att man använder sig av åkrarnas kantzoner eller gipar för att genomföra åtgärder. Poängen är att det redan i dag finns mark som kan användas för att genomföra åtgärder och där behovet (eller intresset) av att bruka upp ny mark inte är så stort. Däremot kan en ökad anläggning av blöta miljöer innebära att man tar mark ur produktion och där behöver ett kompensationsystem finnas (om det skulle handla om tvingande åtgärder).

Fråga: Apropå beräknade kostnader för olika åtgärdsförslag (20 miljarder) - har man också bedömt/ uppskattat kostnaderna för att INTE genomföra åtgärderna? Dvs tillämpad bred samhällsekonomisk analys?

Svar: Svaret är nej, vi har inte gjort några kostnadsuppskattningar för att INTE genomföra åtgärderna. Vi har alltså inte gjort en bred samhällsekonomisk analys, utan istället uppskattat konsekvenser och kostnader för de åtgärder som föreslås.

I nollalternativet i konsekvensanalysen beskriver vi vad som förmodligen sker om vi inte genomför några åtgärder, men vi gör inga kostnadsuppskattningar där.

Fråga: Planen lämnar ju finansieringsfrågan väldigt öppen och ger inga konkreta förslag. Hur jobbar Jordbruksverket vidare med de frågorna, tex i CAP-processen?

Svar: Frågan om finansiering ligger hos regeringen. Först måste regeringen besluta om vilka åtgärder som ska genomföras och därefter beslutas det om finansieringen av dessa. Det är då regeringen som har hand om frågan om finansiering. Vidare kommer EU-kommissionen besluta om ifall Sverige kommer få finansiering till åtgärderna, men när det blir vet vi inte i dagsläget. Jordbruksverket arbetar därför inte med den frågan i nuläget.

Fråga: Hur kan läget för gräsmarksfjärilar vara stabilt om två arter har dött ut de senaste åren?

Svar: Det stämmer att två dagfjärilar sannolikt har dött ut senaste åren, veronikanätfjäril och kronärtsblåvinge. De är dock i den senaste rödlistan som publicerades i slutet av mars 2026 klassade som Akut hotade (CR) och inte utdöda (RE) även om det senare verkar sannolikt. Ingen av dessa ingick dock i indexet för gräsmarksfjärilar.

Det är tolv arter som är goda indikatorer för gräsmarkshabitat som ingår i index för gräsmarksfjärilar. Exempel på gräsmarksfjärilar i index är ängssmygare, puktörneblåvinge och slättergräsfjäril. Indexet för gräsmarksfjärilar är stabilt sett över en längre tid men med stora variationer mellan åren.

Fråga: Vem är det som förväntas vara intresserad av att betala för marknadsorienterade lösningar? Företag? Konsumenter?

Svar: Framför allt kan man tänka sig att intresset finnas hos företag som kan dra nytta av en grön profil i sin marknadsföring eller bidra till att nå företagets hållbarhetsmål.

Fråga: Hur landar "Ickeförsämrings-kravet" i den andel gräsmarker som anses ha god status redan i dag?

Svar: I Sveriges senaste artikel 17 rapportering var det endast gräsmarkslivsmiljötyperna basiska berghällar (6110) och alvar (6280) i kontinental region och högörtängar (6430) och svämängar (6450) i alpin region som bedömdes ha gynnsam bevarande status. I förslaget till restaureringsplan föreslås att Sverige 2050 ska ha 450 000 hektar gräsmarker av livsmiljötyp i gott tillstånd. Det kräver att det som är livsmiljötyp idag i icke gott tillstånd restaureras till gott tillstånd och att det som är i gott tillstånd fortsätter att vara i gott tillstånd dvs det som är eller kommer restaureras inte försämras.

Fråga: Hur förväntar man sig att produktionen av livsmedel i landet kommer påverkas, självförsörjningsmålet är det fortfarande realistiskt?

Svar: Ja, en ökad grad av självförsörjning är fortsatt realistiskt. Att restaurera natur innebär inte bara kostnader och minskad livsmedelsproduktion utan innebär också fördelar. En restaurerad natur med fungerande ekosystemtjänster är en förutsättning för en effektiv, resilient och långsiktigt hållbar livsmedelsproduktion. Många av

åtgärderna kan också genomföras på nedlagd jordbruksmark eller på fältkanter där de inte konkurrerar med odlingen.

Fråga: Om man vill skapa betesmark på en mark som planterades igen med skog på 60-talet - är det då *återskapa*? Vi kallar det att *restaurera* - men det är fel ur den här synvinkeln då?

Svar: I naturrestaureringsförordningens vokabulär så är att *återskapa* att gå från icke livsmiljötyp till livsmiljötyp och att *restaurera* att gå från livsmiljötyp i icke gott tillstånd till gott tillstånd. Så ja, ur ett NRF hänseende är det som beskrivs i frågan återskapande och inte restaurering.

Fråga: Vad hindrar ett snabbt införande av "flikighetsstöd"? Det är ju en åtgärd som har diskuterats länge?

Svar: Som ett första steg behövs en fördjupad utredning där man i detalj analyserar vad som är möjligt att göra inom stödförordningen. Dessutom behövs en fördjupad analys av för- och nackdelar med förändringen. Därefter borde det kunna gå att införa åtgärden relativt snabbt om viljan finns.

Fråga: Ett tak för direktstöden innebär att ta pengar för de som har störst produktion och ge till mindre brukare. Det innebär att lantbruket får betala själva. Jag tycker att det är helt oacceptabelt att skapa osämja mellan olika lantbrukare.

Svar: Åtgärdsförslaget handlar om att regeringen bör se över möjligheterna till att differentiera gårdsstödet så att företag med störst behov av gårdsstöd gynnas (detta för att bromsa nedläggning av jordbruk och jordbruksmark). Att sätta ett takbelopp är en möjlighet och togs upp som exempel, men det finns även andra möjligheter som ett omfördelningsstöd eller att betala gårdsstöd utifrån fältens flikighet (tanken är att flikiga åkrar får ett högre gårdsstöd per hektar än mindre flikiga åkrar). Jordbruksverket har i ett regeringsuppdrag analyserat jordbruksföretagens behov av inkomststöd och flera olika möjligheter till omfördelning diskuteras där.

Fråga: Fokus på nästa CAP verkar ligga på ökad livsmedelsproduktion och stöd med enkelt utformat regelverk som kan följas upp med automatisk satellitanalys. Är det realistiskt att åtgärder som föreslås i restaureringsförordningen alls kommer kunna finansieras via CAP?

Svar: Hur finansieringen av stöd och ersättningar ska ske (endera inom den gemensamma jordbrukspolitik (CAP), med nationella stöd eller via t.ex.

naturkrediter) är en politisk fråga. Flera av åtgärdsförslagen kan sannolikt passa inom kommande CAP även om fokus för CAP efter 2027 ligger på produktion och förenklade uppföljningssystem. Många åtgärdsförslag handlar om att skruva på dagens ersättningar, medan andra är utformade för att klara en mer automatiserad uppföljning. Men visst, det finns säkerligen åtgärdsförslag som inte passar i CAP.

Fråga: Vilken avgränsning för "ny teknik" föreslås? Är det bara att testa på helt nya saker i metodutveckling eller även möjliggöra positiva teknikinvesteringar som är mer spridda/allmänna men svåra att få råd till?

Svar: Inget bestämt ännu, men Jordbruksverket bedömer att bägge är möjliga.

Fråga: Det måste ju finnas massor med nedlagd jordbruksmark på organogen mark tex gamla myrodlingar där markerna är väldigt dikade. Men igenläggning av diken där får alltså inte räknas eftersom de inte brukats på länge?

Svar: Definitionen i förordningen är "dränerade torvmarker som används inom jordbruket". Det är inte definierat inom förordningen exakt vad som menas med detta. Rimligtvis ingår mark som ligger i träda eller som odlas extensivt, till exempel långliggande vall, i denna areal, möjligtvis även vissa redan nedlagda marker. Generellt kan klimatnyttan av återvätning av jordbruksmark och övergivna marker vara jämförbar om de fortsatt har högt näringsinnehåll och djupt dränerade.

Fråga: Hur tänker man kan få in hästar i stöden?

Svar: I det presenterade förslaget finns inget tydligt kring hästar. Vi lyfter bara att det är viktigt att betande premieras.

Fråga: Vad är er bedömning saknas i nuvarande Ängs- och betesmarks inventering där kartering av livsmiljötyp har skett? Hur stor del handlar det om?

Svar: Ängs- och betesinventeringen är ett av få verktyg som gör att man kan koppla ihop livsmiljötyper med block- och markklasser. Ängs- och betesinventeringen bör utökas så att fler marker inventeras så att fler betesmarker kopplas till livsmiljötyper. Det är viktigt att man ser över metodiken och ser om något ska skruvas på när/om det växlas upp i omfattning.